

emcdda.europa.eu

ZHRNUTIE – VYBRANÁ TÉMA:

Užívanie viacerých drog: vzorce užívania a opatrenia

Európske monitorovacie centrum pre drogy a drogovú závislosť

Výročná správa za rok 2009 o stave drogovej problematiky v Európe

Embargo: 10.00 h SEČ – 5. 11. 2009

Úvod

V tejto vybranej téme sa pozornosť venuje súbežnému alebo následnému užívaniu rôznych legálnych a nelegálnych drog (užívaniu viacerých drog) mladistvými, mladými dospelými a problémovými užívateľmi drog¹. Analyzovali sa údaje zo školských a populačných prieskumov údaje o osobách nastupujúcich na protidrogovú liečbu a o úmrtiach súvisiacich s drogami s cieľom opísať viaceré formy a dôsledky tohto rozšíreného spôsobu užívania drog. V snahe nájsť čo najefektívnejšie opatrenia sa skúmali reakcie na súčasné užívanie viacerých drog v Európe s prihliadnutím na vedeckú literatúru.

Užívanie viacerých drog medzi mladistvými, mladými dospelými a problémovými užívateľmi

Súbežné užívanie drog môže mať rôzne dôvody a môže súvisieť s rôznymi spôsobmi správania. Drogy sa môžu miešať s cieľom dosiahnuť čo najväčší psychoaktívny zážitok. Druhá látka sa môže niekedy užívať na vyrovnanie negatívnych účinkov drogy. Užívanie viacerých drog súčasne tiež odzrkadľuje dostupnosť drog a formy užívania v určitých prostrediach alebo súvislostiach.

- Z údajov z európskeho prieskumu v školách o užívaní alkoholu a iných drog (ESPAD) v 22 európskych krajinách z roku 2003 vyplýva, že niečo vyše 20 % 15- až 16-ročných žiakov uviedlo užívanie alkoholu a fajčenie cigariet v predchádzajúcom mesiaci. Ďalších 6 % uviedlo užívanie kanabisu, ako aj alkoholu alebo fajčenie cigariet a 1 % uviedlo užívanie tejto skupiny látok s ďalšou nelegálnou drogou (extázou, kokaínom, amfetamínmi, LSD alebo heroínom).
- Ukázalo sa, že užívatelia kanabisu s oveľa vyššou pravdepodobnosťou užívali aj ďalšie nelegálne drogy než ich rovesníci v školskej populácii vo veku 15 až 16 rokov. Bolo to najmä v krajinách s nízkou prevalenciou užívania drog, pričom sa užívanie kanabisu spájalo aj s nedostatkom rodičovskej kontroly a so záškoláctvom.
- Z údajov o užívaní drog medzi mladými dospelými (15 až 34-ročnými) v deviatich krajinách vyplynulo, že častá a nadmerná konzumácia alkoholu ju týchto osôb bola spojená s užívaním kanabisu v predchádzajúcom roku s dva- až šesťkrát vyššou pravdepodobnosťou. Užitie kokaínu u týchto osôb bolo dvakrát až deväťkrát pravdepodobnejšie než u bežnej populácie.
- Prieskumy vo všeobecnej populácii potvrdzujú, že užívanie drog je spojené s určitým životným štýlom a cieľenými štúdiami sa zistili porovnateľne vysoké úrovne užívania drog v zábavných prostrediach (nočné podniky). V mnohých európskych krajinách je rozhodujúca masa potenciálnych užívateľov viacerých drog, ktorí sa pravidelne vo vysokých počtoch zhromažďujú v rôznych zábavných podnikoch nočného života.

⁽¹⁾ Problémové užívanie drog definovala agentúra EMCDDA ako „injekčné alebo dlhodobé/pravidelné užívanie opiátov, kokaínu alebo amfetamínov.“

- Osoby nastupujúce na protidrogovú liečbu pravdepodobne predstavujú profily a trendy širšej populácie problémových užívateľov drog. Z analýzy údajov o 260 000 osobách, ktoré začali liečbu v roku 2006 (údaje zo 14 európskych krajín) vyplynulo, že viac ako polovica z uvedených osôb má problémy najmenej s dvomi drogami. Štúdie uskutočnené v iných podmienkach potvrdzujú vysokú prevalenciu užívania viacerých drog medzi problémovými užívateľmi drog.
- Medzi osobami nastupujúcimi na liečbu možno identifikovať tri hlavné profily užívateľa viacerých drog: Užívateľov heroínu a kokaínu (vrátane cracku), užívateľov kokaínu a kanabisu alebo alkoholu, a užívateľov kanabisu a alkoholu. Prvá skupina je najväčšia a patrí k nej marginalizovaní užívatelia heroínu, ktorí užívajú aj iné látky. Druhá skupina často nastupuje na liečbu v rámci systému trestnej justície alebo pod nátlakom sociálnych a rodinných sietí. Patrí k nej hlavne muži a sociálne integrovaní jedinci. Príslušníci tretej skupiny – užívatelia kanabisu a alkoholu – sú mladší, často bývajúci so svojou rodinou a sociálne integrovaní.
- Príčinou väčšiny úmrtí vyvolaných drogami, ktoré boli zaznamenané v Európe, sú opiáty, hlavne heroín. Vo väčšine prípadov boli príčinou viaceré látky súčasne. Toto by mohlo odrážať frekvenciu užívania viacerých drog medzi užívateľmi drog, ako aj zvýšené riziko predávkovania sa a nepriaznivých účinkov, keď sa látky kombinujú. Dlhodobjšie užívanie viacerých látok môže tiež viesť k dlhodobému poškodeniu rôznych telesných sústav, pričom ťažký alkoholizmus zhoršuje ochorenie pečene spôsobené chronickou vírusovou infekciou získanou pri injekčnom užívaní drog. Infarkty myokardu súvisiace s kokaínom majú zjavnú súvislosť aj s fajčením tabaku.

Reakcia na užívanie viacerých drog

- Alkohol je prítomný takmer v každom repertoári užívania viacerých drog. Je obvykle prvou drogou so silnými psychoaktívnymi a psychotropnými účinkami, ktorú užívajú mladí ľudia a jeho široká dostupnosť z neho robí elementárnu drogu pre miešanie rôznych látok, najmä v rekreačnom prostredí navštevovanom mladými a rovnako aj medzi intenzívnymi, závislými a uzdravujúcimi sa užívateľmi drog. Zistenia v tejto správe poukazujú na potrebu viacerých zásahov zameraných na alkohol a užívanie alkoholu tak na úrovni trhu, ako aj na úrovni spoločenských noriem.
- Stratégie boja proti tabaku a alkoholu cielené na trhové prostredie – napr. na tvorbu cien a obmedzenia predaja a spotreby – ovplyvňujú užívanie týchto látok a s tým spojené zdravotné následky. O stratégiách uplatňovaných na školách a v tomto prostredí a, ktorými možno predísť, zmierniť alebo odsunúť užívanie legálnych i nelegálnych drog, informuje väčšina členských štátov.
- V krajinách s vyššou úrovňou užívania drog je väčší podiel celkového množstva zdravotných problémov zapríčinený pravdepodobne skôr veľkým počtom sociálne integrovaných užívateľov psychoaktívnych látok, než menším počtom zraniteľných užívateľov drog. Tento jav je známy ako tzv. „paradox prevencie“, ktorý má vplyv na stratégie prevencie.
- Vysoká miera prevalencie užívania viacerých drog v rekreačnom prostredí, napr. v kluboch, na festivaloch alebo večierkoch, robia z tohto prostredia vodný cieľ preventívnych a ochranných opatrení. Najčastejšími opatreniami sú cielené informačné kampane. Napriek ďalším rôznym iným intervenciám ktoré boli uvádzané, stále existujú značné možnosti riešenia proti súčasnému užívaniu viacerých drog v zábavných podnikoch nočného života.
- Vo všeobecnosti sa s užívaním viacerých drog problémovými užívateľmi vyrovnávame tým istým rozsahom služieb a opatrení, vrátane znižovania škôd a psychosociálne a farmakologicky podporovanej liečby, ako pri problémoch s užívaním jedinej drogy. Literatúra však ukazuje pozitívne zmeny v miere užívania viacerých drog medzi liečenými osobami, a najmä osobami v substitučnej liečbe závislosti od opiátov. Manažment užívania viacerých drog však aj tak ostáva zložitou a náročnou úlohou pre odborníkov.